

U SARADNJI SA HRVATSKIM POMORSKIM MUZEJOM SPLIT
U SPLITU SMO PRIREDILI IZLOŽBU

15 decenija Bokeljske mornarice na fotografijama

Fotografija: S. Dabinović

Pomorski muzej Crne Gore iz Kotora je u Splitu, u Hrvatskom pomorskom muzeju Split, priredio izložbu fotografija **15 decenija Bokeljske mornarice na fotografijama**. Izložba je otvorena 3. oktobra u večernjim satima. U sklopu izložbe prikazan je i film *Kolo Bokeljske mornarice*, autora **Dušana Vulekovića**. Autori izložbe, koja je u prostoru Hrvatskog pomorskog muzeja Split, trajala do 8. novembra bili su **Slavko Dabinović** i **Ilija Mlinarević**, bibliotekar i kustos našeg muzeja. Izložbu je otvorila **Ivana Tadinac Šećer** – izaslanica gradonačelnika Splita **Andra Krstulovića Opare**.

(Više na stranama 3-8)

Fotografija: S. Dabinović

Andro Radulović i Maja Parentić

Saradnja Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru i Centra za kulturu Grada Krka uspješno je nastavljena održavanjem izložbe slika pod nazivom **Od Krka do Kotora: Ivan Volarić - Piturić**. Izložbu su upriličili uposlenici Centra za kulturu Grada Krka u kotorskoj Galeriji solidarnosti s idejom da se predstavi opus slikara i dekoratera Ivana Volarića od rodnog Vrbnika na Krku do Boke Kotorske, u kojoj je, takođe, ostavio svoju bogatu slikarsku zaoštavinu, slikajući portrete za ugledne naručioce, sakralna djela, ikone, dekorativne medaljone i ikonostase, po crkvama Boke. Izložbu je otvorio **Marijan Klasić**, konzul Republike Hrvatske u Kotoru.

(Više na stranama 9 i 10)

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore
Oktobar 2018. godine

Direktor Pomorskog muzeja
Andro Radulović

Savjet Pomorskog muzeja
Od 14. septembra 2017. g. formiran je
Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4
godine raditi u sljedećem sastavu:
Đuro Beli Prijić, predsjednik
Draško Dragaš, član
Dragana Lalošević, član
Vesna Prlja, član
Slavko Dabinović, član

Prijatelji i saradnici
Mr Mileva Pejaković Vujošević
Prof. dr Antun Sbutega
Prof. dr Gracijela Čulić
Don Anton Belan
dr Stevan Kordić
Prof. dr Milenko Pašinović
Milan Sbutega
Zoran Radimiri
Željko Brguljan
Petar Palavršić
Slavko Dabinović
Radojka Abramović
Jelena Karadžić
Ilija Mlinarević
Milica Vujović
Smiljka Strunjaš
Danijela Nikčević

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar

Pomorski muzej Crne Gore Kotor
Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000
Telefon: +382 (0) 32 304 720
Fax: +382 (0) 32 325 883
Website: www.museummaritimum.com
e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine Bokeljska mornarica, utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske i njeno izuzetno kulturno nasljeđe.

U NAŠEM KANTUNU

PREDA NI BIBLIOTEKAR POMORSKOG MUZEJA SREDINOM OKTOBRA OKONČAO JE SVOJ RADNI VIJEK Srećni penzionerski dani dragi Slavko

Poslije petnaest godina plodnog i predanog rada u našoj muzejskoj instituciji u penziju smo 15. oktobra ispratili našeg dragog kolegu, **Slavka Dabinovića**, sad već bivšeg bibliotekara kotorskog Pomorskog muzeja Crne Gore, zahvalni za sve što je tokom rada u Palati Grgurina učinio za najbolji muzej u Crnoj Gori.

A toga je bilo zaista puno, s obzirom da se Slavko nikada nije štedio, niti li-bio bilo kakvog posla: počev od najsitnijih popravki u Muzeju i kačenja slika za izložbe, tehničkog uređivanja knjiga i publikacija, do pisanja stručnih članaka, prikaza, osvrta i jedne knjige (o putovanju oko svijeta kapetana Iva Visina) i mnogo toga drugog.

Radni opus u Pomorskom muzeju Slavko, inače potomak stare bokeške pomorske porodice Dabinović, započeo je januara 2003. godine. Ekonomista i turizmolog po obrazovanju kolega Slavko je i prije dolaska u Muzej imao veliko interesovanje za pomorsku baštinu Boke Kotorske. Tokom petnaest godina posvećenog muzejskog rada svoje znanje o bokokotorskoj pomorskoj i ukupnoj istoriji u velikoj mjeri je obogatio dostigavši pritom rang jednog od najboljih poznavaca te materije na ovdašnjim prostorima.

Najviše su mi ostale u uspomeni izložbe koje smo prikazali u Veneciji i to dvije: u Pomorskom muzeju i u biblioteci Marciana. Takođe i izložba u Sevilji sa zavjetnim pločicama, izložbe u Zagrebu u Muzeju za umjetnost i obrt, kao i izložba u Klovićevim Dvorima 2003, 'Trgovci pomorci i meceni'. Uglavnom su to sve izložbe koje smo uradili u saradnji sa Kotorskom biskupijom, Istarskim arhivom i Muzejom grada Perasta.

*Svakako rado se sjećam promocije 'Godišnjaka' koje smo izdali dok sam ja bio u Muzeju od 2003-2018. godine, od broja 51-59/60 kao i dodjele priznanja Merito Navali uvažanim, istoričaru **dr Milošu Miloševiću**, **Antunu Tomiću** i ostalima. Kako sam bio na velikom izvoru literature i dokumenata iz ove oblasti, a koje muzej posjeduje, svakim danom sam otkrivao nešto novo, nešto interesantnije i zanimljivije što prethodno nijesam znao.*

*Posebno bih istakao da sam u Muzeju našao brodski dnevnik mog pradjeda **Boža M. Dabinovića** koji je kao kapetan sa svojim brodom 'Silvia D' bio na Martiniku i tamo umro sa još četiri člana posade od žute groznice 1881. godine. Sa njim je bio i njegov sin od devet godina koji je prebolio bolest i vratio se sa posadom doma, rekao nam je Slavko prisjećajući se vremena koje je posvetio Pomorskom muzeju:*

Slavku najsrdačnije želimo dobro zdravlje i srećne penzionerske dane. Njegova prisutnost i znanje ostaju trajna potreba Muzeja.

Slavko Dabinović govori na otvaranju izložbe *15 decenija Bokeljske mornarice na fotografijama* u Hrvatskom pomorskom muzeju Split

Foto: Internet

Bokeljska mornarica 15 decenija na fotografijama

nastavak sa strane 1

Izložbom *15 decenija Bokeljske mornarice na fotografijama* dvojica njenih autora pokazali su aktivnost Bokeljske mornarice od kraja 19. stoljeća do najnovijih dana.

Riječ je o izložbenom projektu kojim je predstavljen samo mali dio bogate istorije jednog od najstarijih udruženja pomoraca – Bokeljske mornarice, a čije viševjekovno postojanje svjedoči o zavidnoj pomorskoj i kulturnoj prošlosti Kotora i Boke Kotorske.

Udruženje bokeljskih, odnosno kotorskih pomoraca, ranije nazivano Kotorska mornarica ili Bratovština kotorskih pomoraca, utemeljeno je 809. godine kada su kotorski mornari sudjelo-

vali u svečanom preuzimanju relikvija sv. Tripuna koji je nakon translacije uzet za zaštitnika grada Kotora.

Izložbu čini 100 fotografija na kojima su predstavljeni događaji vezani uz istoriju i djelovanje Bokeljske mornarice unatrag 150 godina otkada datiraju prve fotografije Mornarice.

Tako se na fotografiji iz 1871. godine mogu vidjeti prepoznatljivo odjevene grupe mornara iz Dobrote, Perasta i Prčnja, a kao posebno značajna fotografija izdvojena je ona iz 1908. na kojoj je zaustavljen posjet Bokeljske mornarice Beču povodom 60. godišnjice vladavine cara Franje Josipa. ➔

Saradnja srodnih muzejskih institucija

Izložbom *15 decenija Bokeljske mornarice na fotografijama* nastavljena je saradnja Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora i Pomorskog muzeja iz Splita koja je obnovljena 2017. godine izložbom posvećenoj Viškoj bitki iz 1866. godine pod nazivom *Ljudi od željeza na brodovima od drva* u organizaciji Pomorskog muzeja Crne Gore, Hrvatskog muzeja Split i Arheološkog muzeja u Splitu koja je bila otvorena u palati Grgurina.

Serijska fotografija također donosi ovjekovječene detalje iz života pripadnika Bokeljske mornarice, ali i detalje vezane uz život kotorske katedrale Sv. Tripuna.

Objektivom je, nadalje, zabilježeno i prvo kolo Bokeljske mornarice otplevano 1946. godine, nakon oslobođenja što ga je donio završetak Drugoga svjetskog rata. Otada, pa sve do danas, Bokeljska mornarica i njezino prepoznatljivo Kolo prate sva relevantna crnogorska događanja, kao i dočeke, odnosno ispraćaje mnogih poznatih ličnosti.

Fotografski dio postavke je dopunjen i kratkim dokumentarnim filmom Kolo Bokeljske mornarice, autora **Dušana Vulekovića**, koji detaljno opisuje sve njegove plesne figure i simboliku koju one predstavljaju.

Na otvaranju izložbe u Hrvatskom pomorskom muzeju Split govorili su: **Andro Radulović**, direktor Pomorskog muzeja Crne Gore

Kotor, **Slavko Dabinović**, koautor izložbe, i **Danka Radić**, direktorica Hrvatskog Pomorskog muzeja Split.

Izložbi su prisustvovali predstavnici Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Hrvatske ratne mornarice: kapetan bojnoga broda **Nikša Mikuličić**, izaslanik zapovjednika Hrvatske ratne mornarice komodora **Ive Raffanellija**, te **Mrvoje Vuletić**, izaslanik ministrice kulture **Nine Obuljen Koržinek**.

Riječ Andra Radulovića

Poštovane dame i gospodo, cijenjena direktorice Pomorskog muzeja grada Splita, gospođo Danka Radić, uvažene kolege, veliko mi je zadovoljstvo i čast što sam večeras sa vama u ovom jedinstvenom spomeniku kulture kakva je tvrđava Gripe.

Saradnja između Hrvatskog Pomorskog muzeja iz Splita i Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora obnovljena je izložbom *Ljudi od željeza na brodovima od drva* i nastavlja izložbom *Petnaest decenija Bokeljske mornarice na fotografijama*, koja će biti dopunjena i prezentacijom filma *Kolo Bokeljske mornarice*, autora Dušana Vulekovića, koji detaljno opisuje sve njegove plesne figure i simboliku koju one predstavljaju.

Ovim projektom predstavljen je samo dio bogate istorije jednog od najstarijih udruženja pomoraca na svijetu, Bokeljske mornarice, čije viševjekovno postojanje svjedoči o bogatoj pomorskoj i kulturnoj prošlosti Kotora i Boke.

Tokom proteklih vijekova, sa burnim dešavanjima koji su potresli Boku, privlačnu i neod-

ljivu, strateški – geografski idealno postavljenu, okrenutu oduvijek moru i pomorstvu, podjednako su doticali i naše udruženje mornara Kotora, odnosno Bokeljsku mornaricu. Kako Boka, tako je i mornarica odolijevala, istrajno opstajala i održavala svoj kontinuitet. Danas, u obliku memorijalnog tijela, djeluje ništa manje i ne manje ozbiljno od vremena za nama. Naravno sa drugim i ponovo veoma ozbiljnim zadatkom.

Bokeljska mornarica je poslije I Svjetskog rata bila veoma aktivna, prikupila je zavidno bogat fond predmeta i arhivalija za taj period, a zalagala se za unapređenje ne samo kulturnog, već i društvenog, obrazovno – pomorskog i

naučnog djelovanja, koje bi funkcionisalo iz jednog sjedišta, pod krovom muzejske ustanove. Bokeljska Mornarica preuzima brigu nad prikupljenim fondom i 1938. godine se u Kotoru osniva *Stalna muzejska zbirka Bokeljske Mornarice*. 1952. godine ova zbirka prerasta u Pomorski muzej, koji danas zauzima vidno mjesto na kulturnoj mapi Crne Gore.

Dakle, veza Bokeljske, odnosno kotorske mornarice sa Pomorskim muzejom, slobodno mogu reći je na neki način uzročna – posledična. Podrška koju Pomorski muzej daje ovoj instituciji nesporno je i sasvim opravdana, a iskazuje se u nastojanjima i zalaganjima za što kvalitetnije i adekvatnije vrednovanje i prezentovanje sveukupnog značaja i bogatstva u tradicijskom očuvanju svih njenih elemenata.

Danas, kada sa ponosom i sasvim opravdano iznosimo pred našu i svijetsku javnost tradiciju bokeljskog pomorstva, velika nam je čast što smo i mi istrajali u obavezi da očuvamo i na pravi način učinimo dostupnim sve ono čemu su naši preci stremili, kroz njihovu želju da se sa generacije na generaciju prenese i sačuva svijest značenja prošlih vremena sačuvanih u materijalnom i nematerijalnom obliku.

Pomorski muzej Crne Gore, u potpunosti je

ispunio svoj zadatak, djelujući baš na osnovama ideja koje su živjele u članovima institucije Bokeljske mornarice, a koje su i zapisane u tekstovima donijetih statuta kroz protekla vremena. Zahvaljujući zalaganjima ljudi zrele svijesti i spoznaje koliko je bitno sačuvati od zaborava sve ono što se ulagalo i što je utkano u stvaranje kulture jednog naroda, sve ono na čemu će se nadgraditi dalje sutra, mi danas imamo jasnu sliku i obilježje naše prošlosti, a samim tim i svoj identitet.

Dozvolite mi da citiram riječi akademika Vladislava Brajkovića, iz 1964. god, kada je postavljen za admirala Bokeljske Mornarice: *Zahvaljujem svima onima koji su pomogli da se Bokeljska Mornarica sačuva kao sjajno naslijeđe i garancija svijetle budućnosti. Na ovoj generaciji bi ostala neizbrisiva mrlja kada ne bi poduzela ono što danas poduzima, predajući na taj način u amanet potomcima slavnu tradiciju i baštinu.*

Na kraju želim da se zahvalim direktorici, gospođi Radić i gospodinu Radiću, višem kustos, na pozivu da se predstavimo u vašem poznatom muzeju i da kažem da sam siguran da će se saradnja naša dva muzeja u budućnosti nastaviti i intenzivirati i jedva čekam da vas ugostimo u našem Kotoru.

Riječ Slavka Dabinovića

Poštovane dame i gospodo, dragi Splitsani i Bokelji, poštovaoci pomorske i kulturne baštine Boke Kotorske.

Stoljećima je u memoriji Kotorana i Bokelja postojanje Mornarice kao organizacije pomoraca nastale 809. godine. Bez sumnje u prilog tome govore nam povijesne činjenice o vremenu translacije relikvija sv. Tripuna i izgradnje njemu posvećene crkve, nakon pomenute 809. godine, novcem kotorskog trgovca **Andrije Saracenis**a.

Kada govorimo o začecima Kotorске odnosno Bokeljske mornarice, koji sežu u rani Srednji vijek, moramo se pozvati na relevantne povijesne podatke, koji govore o nekoj organiziranoj ratnoj i trgovačkoj mornarici iz toga vremena. Akademik **Grga Novak** u svom radu

Ratovi i bitke na Jadranskom moru spominje ratne brodove Kotora u 867. godini, zajedno sa brodovima gradova Zadra, Splita i Dubrovnika, u sastavu bizantijske flote koja je oslobodila Dubrovnik od 15 mjesecne saracenske opsade. Godine 869-te ista bizantijska flota u kojoj su i dalje bili brodovi gradova Zadra, Splita, Dubrovnika i Kotora opsjedala je Bari... ⇨

... u Apuliji s namjerom da ga oslobodi od saracenske okupacije.

Mavro Orbini u svom djelu Kraljevstvo Slave- na spominje dvije kotorske galijske galije u 1155. godini. Te godine kotorske galijske galije prebacile su u Dubrovnik četiri stotine Kotorana, dvjesto Ulcinjana i sto pedeset Peraštana radi odbrane dubrovačkog teritorija, koji je bio napadnut od bosanskog bana Borića.

Treći podatak o Katorskoj mornarici je iz 1167. godine, kada su knezovi grada Kotora i Omiša potpisali ugovor o miru i slobodnoj trgovini Jadranskim morem s obavezom poštovanja tokom devet generacija.

Kotor je imao mornaricu i u dvanaestom stoljeću što se vidi iz ugovora koje je sklapao sa gradovima na obje strane Jadranskog mora, koji su se odnosili uglavnom na razne trgovinske povlastice i oslobađanje od carina. Trgovačka aktivnost nastaviće se i kroz naredna stoljeća sve do dolaska Kotora pod zaštitu Mletačke republike 1420. godine. Od tada Venecija donosi propise organiziranja vojne i trgovačke mornarice jadranskih gradova, koji su bili pod njenom upravom. Da je Kotor morao biti vrlo jaki trgovački centar sa razvijenom trgovačkom i ratnom mornaricom, puno nam više govori, od ovih ugovora o trgovini, bogata spomenička kulturna baština, koja datira iz tog vremena, a koja ne bi mogla biti stvorena bez jedne jake i organizirane trgovačke Mornarice.

O postojanju organizirane Bratovštine kotorskih pomoraca govori nam dokument iz 1353. godine kojeg donose talijanski povjesničari **Danijele Farlati** i **Jakov Coletti** u djelu *Iliricum Sacrum* u kojem se spominje *Pia sodalitas navigatorum Catharensium* tj. Pobožno društvo kotorskih pomoraca. Dokument predstavlja donacionu ispravu, tj. darovnicu, datiranu 27. aprila 1353. godine, kojom Bratovština kotorskih pomoraca poklanja crkvu sv. Nikole van zidina grada Kotora franjevačkim redovnicima.

Drugi, također, vjerodostojan dokument o pomenu Bratovštine kotorskih pomorca je iz godine 1453, deset godina prije donošenja Statuta Bratovštine. Dokument se odnosi na ugo-

vor sklopljen između Bratovštine kotorskih pomoraca i plemićke obitelji Buća o preuzimanju od ove obitelji crkve sv. Nikole u zidinama grada Kotora u kojoj će Bratovština pomoraca imati svoje sjedište.

Uspostavljanjem mletačkih vlasti u Kotoru od 1420. godine osjeća se uticaj Venecije na Bratovštinu kotorskih pomoraca. Tako mletački dužd Francesco Foscari 1. februara 1432. godine šalje u Kotor ratni brod sa obavezom da se naoruža i popuni mornarima. Slično naređenje mletački dužd daje kotorskom knezu 1. avgusta 1451. godine. Bratovština kotorskih pomoraca 26.6.1463. godine donosi svoj Statut pod nazivom *Liber fraternitatis divi Nicolai marinariorum de Catharo (Statut Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru)*.

Bratovština tokom stoljeća, pored vjerskog, društvenog i ekonomskog karaktera imala je i važan pomorsko-odgojni karakter. U ovoj korporaciji pomorci su međusobno izmjenjivali iskustva iz svoje nautičke prakse. Posebno stariji pomorci prenosili su mlađima svoja iskustva iz navigacionih vještina. Takav način komuniciranja među članovima Bratovštine predstavljao je svojevrstu školu pomorstva i olakšavao je mladim naraštajima početke navigacione prakse. To su bili začeci prvih pomorskih škola u Boki.

Padom Mletačke republike 1797. godine, Boka Kotorska dolazi pod vlast Austrije. Iako Kotorska mornarica nije ukinuta nijednim zvaničnim aktom njen rad je bio onemogućen novonastalim političkim prilikama u Kotoru. Praktično, njen rad je bio zabranjen.

Krajem 1804. godine vijeće kotorskih građana upućuje aktu generalu **Brady**-u, civilnom i vojnom guverneru Dalmacije, tražeći da se vrate sve stare privilegije koje je imala Kotorska mornarica, osobito one za vrijeme proslave sv. Tripuna zaštitnika grada. Mornarica 1805. godine učestvuje na proslavi sv. Tripuna prvi put poslije pada Mletačke republike i dolaska novih vlasti u Kotor. Ruska flota pod komandom admirala Senjavina ulazi u Boku 5. marta 1806, i ostaje do 12. avgusta 1807. godine. U ovom kratkom vremenu ruske vladavine Bokom, dolazi do određenog oživljavanja... ➔

Mornarice. U februaru 1807. godine, još u toku ruske vladavine, Mornarica je proslavila zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna.

Prema odlukama Tilzitskog mira Francuzi u avgustu 1807. ulaze u Boku i ostaju sve do 1814. godine. Iz tog razdoblja nema podataka o bilo kakvoj djelatnosti Mornarice posebno iz razloga što su joj bile ukinute sve povlastice i oduzeta sva imovina.

Napoleonovim dekretom od 15. aprila 1811. godine ukidaju se sve bratovštine u Kotoru, osim bratovštine sv. Sakramenta.

Bratovština kotorskih pomoraca došla je na udar već 17. novembra 1810. kad je broj članova pao na 130, iako ih je 1745. imala 400.

Francuske vlasti u Kotoru kapituliraju pred engleskom flotom 4. januara 1814. godine i u junu mjesecu iste godine Boka ponovo dolazi pod vlast Austrije odlukom Bečkog kongresa. Nekih posebnih aktivnosti Mornarice u prvim godinama poslije ulaska austrijskih trupa u Boku 1814. godine, nije bilo, osim prisustva pomoraca u uniformama na proslavi sv. Tripuna.

Austrijski namjesnik u Dalmaciji grof **Lilienberg** 1833. godine dozvoljava obnavljanje Mornarice koja zadržava svoje ranije staleške ali ne i vojne prinadležnosti. Njen admiral više nije imao nikakve vojne ni lučke ovlasti. Bratovština 1826. gubi crkvu sv. Nikole kao svoje sjedište.

Austrijske vlasti ponovo ukidaju Mornaricu 1848. godine nakon revolucionarnih događaja u monarhiji. Nastojanjem Bokelja i crkvenih vlasti austrijska uprava udovoljila je 1859. godine osnivanje, ne više Bratovštine kotorskih pomoraca, već samo memorijalne korporacije sa punim imenom *Plemenito tijelo Bokeljske mornarice*. Njena isključiva zadaća bila je da uveliča svečanosti sv. Tripuna. Članom je mogao da postane svaki Bokelj koji je bio dobra glasa i ponašanja i koji je želio da učesvuje u Tripundanskim svečanostima, a koji je imao ili mogao da nabavi staru živopisnu nošnju i skupoćeno starinsko oružje koje su ranije nosili imućniji stanovnici pomorskih mjesta iz okoline Kotora, a naročito pomorski kapetani.

Ovako organizirana ona će imati i admirala kao i ostale časnike ali više neće predstavljati vojnu organizaciju. Od tada njeni članovi više neće biti samo pomorci nego i zanatlije, trgovci, seljaci, posjednici i svi oni koji žele da njeguju tradicije ove drevne organizacije. Mornarica će i dalje biti usko vezana za katoličku crkvu.

Obnovi Mornarice doprinjeli su tadašnji kotorski biskup **Marko Kalodera** i dobrotski kapetan, pjesnik i rodoljub **Pavo Božov Kamenarović**. Mornarica dobija svoje nove prostorijske na Trgu sv. Tripuna jer je kako smo već ranije spomenuli, izgubila crkvu sv. Nikole. Od bečkog dvora dobijala je određene pomoći, tako da je 1872. godine poslije pismene molbe dobila od nadvojvode Alberta svilenu vrpču koja će krasiti njenu zastavu.

Mornarica donosi svoj novi Statut 1874. koji ostaje na snazi sve do donošenja narednog Statuta 27. decembra 1934. godine. Nakon donošenja Statuta iz 1874. pa sve do 1914. godine, aktivnosti Mornarice su se svodile uglavnom na uveličavanje proslava sv. Tripuna kao i učestvovanja na raznim paradama prilikom dolazaka austrijskih i drugih velikodostojnika. Poseban događaj za Mornaricu bio je dolazak u Kotor **cara Franja Josipa** 2. maja 1875. godine, kada je Mornarica držala počasnu stražu sa 50 mornara za svo vrijeme trodnevnog boravka cara u Kotoru. Odred Mornarice je 1908. godine nastupio u Beču, prilikom 60. godišnjice vladanja cara Franja Josipa.

Nakon Prvog svjetskog rata dolazi do obnove Mornarice pa se pristupa izradi novog Statuta. Na inicijativu dvojice uglednih Bokelja, **Rudolfa Giunia** i **Ćira Kamenarovića** otpočelo se sa reorganizacijom Mornarice. Nadležne vlasti odobravaju novi Statut Bokeljske mornarice. 27. decembra 1934. godine. Ovim novim Statutom nastojalo se vratiti neke od funkcija koje je Mornarica imala za vrijeme mletačke vladavine Bokom kao pokušaj rješavanja pitanja socijalnog položaja pomoraca i obnove i unaprijeđivanja pomorske trgovine Boke kotorske. Ovi ciljevi koje je trebalo novim Statutom postići prekinuti su Drugim svjetskim ratom.

Aktivnosti Mornarice na kulturnom polju... ⇒

... počinju krajem 19. vijeka. Mornarica je bila nosilac ideje o formiranju jedne zbirke predmeta od istorijske i kulturne vrijednosti. Tako je 1880. formirana prva muzejska zbirka u Kotoru nazvana Kabinet Plemenitog Tijela Bokeljske mornarice koji je bio smješten na trgu sv. Tripuna, što se smatra početkom muzeološke djelatnosti u Kotoru.

Početkom 20. vijeka nastavilo se sa prikupljanjem predmeta vezanih za prošlost Mornarice i ukupno pomorstvo Boke. Tek nakon Prvog svjetskog rata 7. oktobra 1934. godine otvorena je velika izložba istorijskog blaga u palati Grgurina današnjem Pomorskom muzeju. Bilo je izloženo nešto preko 700 predmeta koji su ostali sačuvani nakon rata, i koji nisu bili rekvirirani od austrougarskih vlasti. Veliki dio predmeta na pomenutoj izložbi pripadao je Bokeljskoj mornarici. Konačno u februaru mjesecu 1938. godine za vrijeme Tripundanskih svečanosti otvoren je muzej Bokeljske Mornarice na prvom spratu palate Grgurina.

Završetkom Drugog svjetskog rata Bokeljska Mornarica kao osnivač ovog Muzeja prestala je postojati kao pravni subjekt. Zadatak za osnivanjem pomorskih muzeja u glavnim pomorskim centrima tadašnje novostvorene države dobila je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti iz Zagreba preko svog Jadranskog instituta. S obzirom da Akademija nije mogla ni pravno ni finansijski preuzeti Pomorski muzej to ga je preuzelo u nadležnost Ministarstvo pomorstva FNRJ svojim dekretom od 17. decembra 1949. godine. Tada Muzej dobija novo ime Pomorski muzej Kotor. Izradom projekta revitalizacije i adaptacije palate Grgurina Muzej je svečano otvoren za posjetioce 10. septembra 1952. godine.

Odmah nakon Drugog svjetskog rata krenulo se sa inicijativama za obnovom Bokeljske mornarice. 18. februara 1947. godine u Pomorskom muzeju formiran je poseban Redakcioni odbor za izradu novog Statuta Mornarice sastavljen od djelatnika i saradnika Muzeja i Istorijskog arhiva u Kotoru. Rad na Statutu je nastavljen 1959. godine, a naročito je bio intenzivan od početka 1964. godine kada je Pomorski muzej uložio dosta napora oko reorganizacije i ponovnog aktiviranja ove stare srednjevjekovne

pomorske bratovštine. 30. avgusta 1964. godine izglasan je novi Statut Bokeljske Mornarice.

Mornarica je nakon rata nastupila samo 1945. i 1946. godine o Tripundanskim svečanostima, no već tokom 1946. godine njena aktivnost koju je imala do tada se ukida, a takođe i njeno učešće u organizaciji svetkovine sv. Tripuna. Do donošenja pomenutog Statuta 30. avgusta 1964. godine, vlast je ipak osjećala potrebu da povremeno poziva Bokeljsku mornaricu kako bi ona uveličavala izvjesne državne svetkovine i bila reprezentativni dekor prilikom dočeka stranih velikodostojnika.

Novi Statut iz 1964. godine imao je za cilj da promijeni karakter Mornarice odvajajući je od crkve i proslave svetog Tripuna. Tako na primjer njeno se djelovanje proširuje na cijeli prostor ondašnje Jugoslavije. Njeni zadaci bili su okupljanje što više članova, fizičkih i pravnih lica, izdavačka djelatnost, naučno-istraživački rad, prikupljanje građe o pomorstvu, sakupljanje raznih pomorskih instrumenata i navigacionih uređaja iz prošlosti pomorstva, nabavke starog oružja i nošnji, učešća u radu ostalih društveno-političkih organizacija i saradnja sa sindikalnim organizacijama u cilju poboljšanja položaja pomoraca.

Statut od 30. avgusta 1964. godine bio je akt koji je aktivnosti Bokeljske mornarice prilagodio prilikama novog komunističkog režima. Jedan od primjera svakako je i uzimanje 10. septembra kao dana Bokeljske mornarice, koji je inače bio dan Ratne mornarice SFRJ.

Raspalom Jugoslavije 1991. godine Bokeljska mornarica pristupa izradi novog Statuta kojim se ponovo vraća njeno učešće i uveličavanje Tripundanskih svečanosti. Obnavlja se institucija Malog admirala koji izgovara Lode - pohvale svetom Tripunu sa lođe katedrale a mornari plešu svoje tradicionalno Kolo pred katedralom uz veliko prisustvo aktivnog sastava i članova Mornarice, građana, crkvenih velikodostojnika i predstavnika svjetovnih vlasti. Novim Statutom iz 1991. godine 26. jun se uzima kao Dan Bokeljske Mornarice, jer je na taj dan 1463. donešen Statut Bratovštine sv. Nikole mornara.

Zahvaljujem na pažnji!

SARADNJA POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE I
CENTRA ZA KULTURU GRADA KRKA

Gostovanje prijatelja s Krka

nastavak sa strane 1

**Nastup klape *Incanto*
na otvaranju gostujuće izložbe sa Krka**

Izložba slika pod nazivom ***Od Krka do Kotora: Ivan Volarić – Piturić***, posvećena životu i djelu javnosti uglavnom nepoznatog krčkog slikara i dekoratera Ivana Volarića, realizovana je kao zajednički projekat dvije prijateljske institucije u sklopu obilježavanje Evropske godine kulturne baštine 2018. Organizacija izložbe rezultat je saradnje Centra za kulturu Grada Krka, Biskupije Krk, Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru i Opštinske javne ustanove Muzeji Kotor.

Prisutne je pozdravio **Andro Radulović**, direktor Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor, koji

je podsjetio da je saradnja institucija počela još 2011. godine, zajedničkim obilježavanjem jednog od najvažnijih događaja u istoriji pomorskih gradova mediteranskog prostora, Lepantske bitke (1571. godine). Ovaj istorijski događaj povezuje i dva grada Krk i Kotor.

Direktorica Centra za kulturu Grada Krka Maja Parentić, izrazila je zadovoljstvo što je projekat ***Od Krka do Kotora: Ivan Volarić – Piturić*** zajednički realizovan.

Večeras imamo priliku vidjeti fotografije i originalne radove krčkog slikara, rodnom iz... ➔

Andro Radulović

Maja Parentić

Sanja Žaja Vrbica

Marijan Klasić

⇐...Vrbnika, nepoznatog slikara i crkveno-zidnog slikarstva i štafelnog slikarstva. Vi ga ovdje na području Boke znate kao autora velikog broja uspješnih portreta. Izložbu prati katalog čiji je tekst pisao monsinjor **Franjo Velčić** iz Krčke biskupije i profesorica **Sanja Žaja Vrbica** sa Sveučilišta u Dubrovniku.

Imamo priliku vidjeti izložbu prvog dijela njegovih radova na području Krka i Dubrovnika. Radi se o posebnoj ličnosti o kojoj ćemo tek saznati puno toga. To je čovjek koji je napravio prvu vinsku etiketu, imao je svoje vinograde u Vrbniku, svoj hotel, bavio se marketingom između dva rata. Vrlo zanimljiva ličnost... Sljedeće godine imaćemo priliku na Krku upoznati rad: Ivan Volarić na području Boke Kotorske, kazala je Parentić.

Istoričarka umjetnosti Sanja Žaja Vrbica predstavila je Ivana Volarića i njegov stvaralački opus tokom boravka i rada u Dubrovniku, druženje sa Bukovcem, rad i slikanje, uglavnom portreta, u Boki Kotorskoj.

Volarić nije bio akademski slikar. Školovao se u privatnim ateljeima kao slikar dekorater, putovao je i izlagao u Zagrebu i Zadru. Došao je u Dubrovnik i tu dosta radova realizirao; radio je sakralne slike, portrete, zidno slikarstvo, kazala je Sanja Žaja Vrbica.

Otvarajući izložbu Centra za kulturu grada Krka konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Marijan Klasić** je rekao da je saradnja prijateljskih gradova Krka i Kotora najbolja promocija bogatog historijskog, pomorskog i kulturnog krčkog i bokeškog nasljeđa. On je kazao i da je ovaj do-

gađaj u Evropskoj godini kulturne baštine još jedan važan korak kojim se zajednički promovira evropske vrijednosti.

Kada govorimo o historijskoj i pomorskoj povezanosti gradova Krka i Kotora, oktobar je vrijeme kada se prisjećamo bitke kod grčkog Lepanta, u kojoj su hrišćansku Evropu daleke 1571. godine, bok uz bok branile krčka galija Uskrali Krist i kotorska galija Sveti Tripun. Zahvaljujući već zaboravljenom junaku, rabljani- nu **Nikoli Spalatinu**, koji je neposredno prije bitke otkrio i dojavio položaje turskih brodova, galije hrišćanske Svete Lige uspješno su zaustavile prodor osmanskog carstva prema Evropi, Zahvaljujući inicijativi i saradnji Centra za kulturu Grada Krka, Biskupije Krk, Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru i Gale-

rije Solidarnosti, rad javnosti nepoznatog krčkog majstora Ivana Volarića Piturića neće pasti u zaborav, poručio je Klasić, dodajući da će izložba još jednom uspješno povezati površinom možda male, ali baštinom toliko bogate gradove Krk i Kotor.

U istoj ulici

Neko bi rekao da smo se kroz ovo razdoblje saradnje dobro upoznali. Ne, mi smo se samo prije devet godina prepoznali da kao članovi jedne familije koja živi na udaljenim kućnim brojevima, žive u istoj ulici; Ulica Istočne obale Jadrana, rekla je Maja Parentić.

Dragocjeni poklon Muzeju

Pomorski muzej dobio je dragocjeni poklon; zbirku isprava iz 18. vijeka sa tačno navedenim brodovima i pomorcima koji su na njima plovili, koja obuhvata preko 10.000 imena. To je jedna od najdetaljnijih evidencija koje su se ikada vodile. Obrađena je kompletna arhiva u Ankoni i Veneciji, objasnila je Parentićeva uručivši poklon.

Maja Parentić i Andro Radulović: uručivanje poklona

Četiri Volarićeva rada

POMORSTVO U KOTORU DANAS

U oktobru je u Kotor pojedinačno dolazilo 35 kruzera. Oni su u naš grad ukupno uplovili 62 puta i pritom u Luci Kotor ostvarili 69 boravišnih dana. Prvi put su u drevni Kotor dolazili kruzeri *AIDAcara* (13. 10), *Azamara Pursuit* (12. 10) i *Costa Riviera* (9. 10).

Brodovi u Kotoru u oktobru

Adriatica (1-5), *AIDAcara* (13), *Athena* (9, 21. i 29), *Azamara Quest* (2.), *Azamara Journey* (10), *Azamara Pursuit* (12), *Braemar* (11), *Celebrity Constellation* (1), *Costa Luminosa* (11, 18. i 25), *Costa Riviera* (9, 16, 23. i 30), *Crown Princess* (10, 18. i 31), *Europa* (18), *Koningsdam* (1. i 21), *Marella Celebration* (3. i 11), *Marella Discovery 2* (4, 18. i 25), *Mein Schiff 2* (10), *MSC Musica* (6. i 13), *Marina* (29), *Norwegian Star* (1, 8, 15, 23. i 30), *Ocean Dream* (4) *Oosterdam* (13), *Oriana* (17), *Ocean Majesty* (25-26), *Pacific Princess* (2, 19. i 26), *Princess Eleganza* (12-14), *Queen Victoria* (17), *Rhapsody of the Seas* (4, 15. i 29), *Riviera* (29.), *Seabourn Odyssey* (1), *Seabourn Ovation* (30), *Seven Seas Explorer* (13), *Star Flyer* (2. i 10), *To Callisto* (6, 13, 14. i 20), *Vision of the Seas* (2.), *Wind Surf* (8. i 16).

Oosterdam 13. 10. odlazi iz Boke

Foto: S. Luković

Costa Riviera prolazi pored *Norwegian Star-a*

Foto: S. Dabinović

Norwegian Star 13. 10.

Foto: S. Dabinović

Kruzeri *Costa Riviera* (lučki vez) i *Norwegian Star* (sidrište br. 1), 23. oktobra

OBILJEŽENA GOPSA OD KRUNICE I GODIŠNJICA BITKE KOD LEPANTA: Predstavnici Bokeljske mornarice sa admiralom **prof. dr Antunom Sbutegom**, viceadmiralom **Ilijom Radovićem** i predsjednikom Upravnog odbora **Aleksandrom Denderom** prisustvovali su u nedjelju, 7. oktobra, molitvi krunice i misi u katedrali Sv. Tripuna kojima je obilježen dan Gospe od Krunice, koju je sveti papa Pio V proglasio u znak zahvalnosti Bogorodici za veliku pobjedu kršćanske flote nad flotom Osmanskog Carstva u bici kod Lepanta, koja se odigrala toga dana 1571. godine. U ovoj bici je učestvovala galija *Sveti Tripun Kotorški* čija je cijela posada herojski poginula.

GOSTOVANJE U PIRANU I TRSTU: Bokeljska mornarica Kotor je u periodu od 11. do 14. oktobra gostovala u Piranu i Trstu. Organizator putovanja bila je Zajednica Italijana Crne Gore, koja njeguje bliske veze za italijanskom regijom Friuli Venezia Giulia, kao i sa Italijanskom zajednicom *Giuseppe Tartini* iz Pirana.

Članove Bokeljske mornarice su 12. oktobra srdačno dočekali predstavnici lokalne vlasti i tamošnje Italijanske zajednice. Druženje u Piranu proteklo je u veoma ugodnoj atmosferi, a folklorna grupa Mornarice izvela je na Tartinijevom trgu splet igara i plesova iz Boke Kotorške.

U subotu, 13. oktobra, Mornarica je učestvovala u svečanom programu otvaranja međunarodne jedriličarske regate *Barcolana* koja se svake godine održava u Tršćanskom zaljevu drugu nedjelju oktobra. Praćen zvucima Gradske muzike Kotor,

Glavni odred Mornarice prodefilovao je ulicama Trsta, a u 11 sati postrojio se na glavnom gradskom trgu Piazza Unità d'Italia, gdje je admiral **prof. dr Antun Sbutega** izvršio smotru. Mornari su zatim otplesali tradicionalno kolo, koje su mnogobrojni gledaoci okupljeni na trgu ispratili burnim aplauzom. Potom je Glavni odred ponovo postrojen i uz pratnju Gradske muzike nastavio da defiluje sa razvijenim zastavama Crne Gore i Mornarice ulicom uz obalu. U sjedištu *Barcolane*, gdje je priređeno čašćenje, razmjenjeni su prigodni pokloni. Na povratku odred je ponovo prodefilovao ulicama i trgovima Trsta.

PISMO ZAHVALNOSTI: Predstavniku Admirala Bokeljske mornarice Kotor, kapetanu **Zlatku Moškovu**, 25. oktobra svečano je uručeno *Pismo zahvalnosti (Letter of Appreciation)* Unije pomorca Crne Gore na drugom skupštinskom zasjedanju ove organizacije.

Brik Caterina plovi pred Smirnom (Izmir - Turska); 1852. g;
Akvel, 61 x 44 cm, S Rafaele Korsini; Zapovjednici Petar Lazarević, Krsto Lazarović,
Jovan Lazarović i Medin Stefan; Vlasnici Nikola Sevastupolo (Trst) i Krsto Lazarović (Bašiči).